

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne **M. M.**, bývajúcej v K.K., zastúpenej Mgr. D. O., advokátkou so sídlom K., proti žalovaným 1/ **H. N. V.**, bývajúcemu v K., 2/ **L. S.**, bývajúcemu v K., o **určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti**, vedenej na Okresnom súde Komárno, pod sp. zn. 13 C 56/2008, na dovolanie žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Nitre zo 7. decembra 2010, sp. zn. 6 Co 175/2010, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Nitre zo 7. decembra 2010, sp. zn. 6 Co 175/2010 vo výroku, ktorým v napadnutej zamietajúcej časti vo veci určenia vlastníckeho práva vo vzťahu k žalovanému 1/ potvrdil a v časti náhrady trov konania **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Komárno rozsudkom zo 17. februára 2010, č.k. 13 C 56/2008-324 zamietol žalobu na určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnosti zapísanej na LV č.X. kat. úz. K., parc. č. X., zastavané plochy a nádvoria, o výmere 603 m² s rodinným domom, súp. č. X., postaveným na parc. č. X., zastavané plochy a nádvoria, o výmere 603 m² voči žalovaným 1/ a 2/. Návrhy žalobkyne zo 14. januára 2009 a 6. marca 2009 na prerušenie konania zamietol. Žalobkyni uložil povinnosť zaplatiť žalovanému 1/ náhradu trov konania vo výške 423,83 € do rúk JUDr. B. T., právnej zástupkyňi žalovaného 1/ do troch dní od právoplatnosti rozsudku a žalovanému 2/ náhradu trov konania vo výške 751,68 € do rúk JUDr. L. K., právnej zástupkyňi žalovaného 2/ do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Na základe vykonaného dokazovania dospel k záveru, že medzi žalobkyňou a žalovaným 1/ došlo 3. mája 2007 k uzatvoreniu kúpnej zmluvy, ktorá neodporuje zákonu, zákon neobchádza a ani neodporuje dobrým mravom. Tvrdenia žalobkyne, že by táto kúpna zmluva bola uzatvorená za účelom zabezpečenia zmluvy o pôžičke, resp. úveru, a že jej realizáciou

malo dôjsť k prevodu vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam vo vlastníctve žalobkyne ako zálohu na žalovaného 1/ ako záložného veriteľa, teda k prepadnutiu zálohu, nemal za preukázané. Taktiež nemal za preukázané tvrdenia, že žalobkyňa by dostala od žalovaného 1/ nejaké peniaze ako pôžičku. Dospel k záveru, že žalobkyňa neunesla dôkazné bremeno preukazujúce prípadné podvodné konanie žalovaného 1/ pri uzatvorení kúpnej zmluvy z 3. mája 2007 a že prevzala len sumu 250 000,-- Sk namiesto v zmluve uvedených 900 000,-- Sk. V konaní nezistil ani žiadny dôvod prípadnej neplatnosti kúpnej zmluvy následne uzatvorenej medzi žalovaným 1/ a žalovaným 2/ dňa 1. augusta 2007, predmetom ktorej bol následný predaj totožných nehnuteľností. Voči žalovanému 1/ zamietol žalobu z dôvodu neexistencie naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení. Žalobu voči žalovanému 2/ zamietol z dôvodu neunesenia dôkazného bremena žalobkyne. O náhrade trov konania voči žalovaným 1/ a 2/ rozhodol s poukazom na ustanovenia § 142 ods. 1 O.s.p.

Krajský súd v Nitre rozsudkom zo 7. decembra 2010, sp. zn. 6 Co 175/2010 rozsudok súdu prvého stupňa v odvolacím napadnutej zamietajúcej časti vo veci určenia vlastníckeho práva vo vzťahu k žalovanému 1/ a v časti náhrady trov konania potvrdil; žalobkyni uložil povinnosť zaplatiť žalovanému 1/ náhradu trov odvolacieho konania v sume 256,45 € do 3 dní od právoplatnosti rozsudku JUDr. B. T.. Rozsudok súdu prvého stupňa v odvolaní napadnutej zamietajúcej časti vo veci určenia vlastníckeho práva vo vzťahu k žalovanému 2/ a v časti náhrady trov konania zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V potvrdzujúcej časti svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že žalovaný 1/ nie je vecne pasívne legitimovaný. V odôvodnení zrušujúcej časti rozhodnutia uviedol, že súd prvého stupňa v časti týkajúcej sa uzatvorenia kúpnej zmluvy medzi žalobkyňou a žalovaným 1/ nevykonal vo veci dostatočné dokazovanie výsluchom účastníkom konania a uložil mu povinnosť vykonať dokazovanie podrobným výsluchom účastníkov konania na okolnosti uzatvorenia kúpnopredajnej zmluvy medzi žalobkyňou a žalovaným 1/ a zabezpečením spisu ohľadne trestného stíhania voči E. H.. Taktiež súd prvého stupňa uložil povinnosť venovať pozornosť, či kúpnopredajná zmluva uzatvorená medzi žalobkyňou a žalovaným 1/ nenapĺňa znaky tzv. zmluvy o úžere, pretože je zrejmé, že žalobkyňa kúpnopredajnú zmluvu uzatvárala pod psychickým nátlakom, čomu nasvedčuje samotné uzatváranie kúpnopredajnej zmluvy, spôsob jednania účastníkov konania, svedkyne E. H., obmedzenie osobnej slobody dcéry žalobkyne. O trovách odvolacieho konania vo vzťahu k žalovanému 1/ rozhodol podľa § 151 ods. 1 veta prvá, § 224 ods. 1, 2 a § 142 ods. 1 O.s.p. O náhrade trov konania vo vzťahu k žalovanému 2/ uviedol, že súd prvého stupňa o nej rozhodne vo svojom novom rozhodnutí.

Proti výroku rozsudku odvolacieho súdu, ktorým potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa v zamietajúcej časti vo veci určenia vlastníckeho práva žalovaného vo vzťahu k žalobcovi 1/ a v časti náhrady trov konania podala dovolanie žalobkyňa. Prípustnosť dovolania odôvodnila ustanovením § 237 písm. f/ O.s.p., tvrdiac, že jej postupom odvolacieho súdu bola odňatá možnosť konať pred súdom tým, že sa nemala možnosť vyjadriť k právnomu posúdeniu veci odvolacím súdom. Namietala, že odvolací súd síce výslovne potvrdil zamietajúci výrok rozsudku súdu prvého stupňa vo vzťahu k žalovanému 1/, ale skryto ho zmenil, odvolávajúc sa na iný právny dôvod, ktorý súd prvého stupňa pri svojej argumentácii nepoužil, ani sa o ňom nezmenil. Poukázala na odôvodnenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorý žalobu voči žalovanému 1/ zamietol z dôvodu neexistencie naliehavého právneho záujmu (§ 80 písm. c/ O.s.p.) a odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu, ktorý ako dôvod potvrdzujúci zamietnutie žaloby uviedol nedostatok pasívnej legitímácie žalovaného 1/ v konaní. Odňatie možnosti konať pred súdom podľa názoru žalobkyne spočíva aj samotnom zamietnutí žaloby vo vzťahu k žalovanému 1/ s poukazom na právne dôvody, ktoré uviedli sudy nižších stupňov, teda v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 1 písm. c/ O.s.p.). Navrhla, aby dovolací súd zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu ako aj rozhodnutie súdu prvého stupňa v napadnutom výroku a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

Žalovaní 1/ a 2/ sa k podanému dovolaniu písomne nevyjadrili.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), zastúpená advokátkou (§ 241 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) skúmal najskôr, či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 236 a nasl. O.s.p.).

Podľa ustanovenia § 236 ods. 1 O.s.p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

V prejednávanej veci je dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu. Podľa § 238 ods. 1 O.s.p. je dovolanie prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej. V zmysle § 238 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti rozsudku, v ktorom sa odvolací súd odchyľil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci. Podľa § 238 ods. 3 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež vtedy, ak smeruje proti potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu, vo výroku ktorého odvolací súd vyslovil, že dovolanie je prípustné, pretože ide

o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4.

V danom prípade dovolaním žalobkyne nie je napadnutý zmeňujúci výrok rozsudok odvolacieho súdu, ale taký potvrdzujúci výrok rozsudku odvolacieho súdu, proti ktorému odvolací súd nevyslovil, že dovolanie proti nemu je prípustné. Dovolací súd v prejednávanej veci dosiaľ nerozhodoval, preto ani nevyslovil právny názor, ktorým by boli súdy viazané. Z týchto dôvodov dospel Najvyšší súd Slovenskej republiky k záveru, že dovolanie žalobkyne nie je podľa § 238 ods. 1 až 3 O.s.p. procesne prípustné.

S prihliadnutím na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 O.s.p.) skúmať vždy, či dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou zo závažných procesných väd vedúcich k vydaniu tzv. zmätočného rozhodnutia, neobmedzil sa dovolací súd len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 238 O.s.p., ale sa zaoberal aj otázkou, či konanie a rozhodnutie odvolacieho súdu nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/ O.s.p. (t.j. či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti účastníka, nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, o prípad nedostatku návrhu na začatie konania vo veciach, ktoré možno začať len na návrh, o prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať, či o prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo súdom nesprávne obsadeným).

So zreteľom na žalobkyňou tvrdený dôvod prípustnosti dovolania sa Najvyšší súd Slovenskej republiky osobitne zameril na otázku opodstatnenosti tvrdenia, že v prejednávanej veci jej bola odňatá možnosť pred ním konať (§ 237 písm. f) O.s.p.).

Predmetnému dôvodu dovolania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. sú vlastné tri pojmové znaky : 1/ odňatie možnosti konať pred súdom, 2/ to, že k odňatiu možnosti konať došlo v dôsledku postupu súdu, 3/ možnosť konať pred súdom sa odňala účastníkovi konania. Vzhľadom k tej skutočnosti, že zákon bližšie v žiadnom zo svojich ustanovení pojem odňatie možnosti konať pred súdom nešpecifikuje, pod odňatím možnosti konať pred súdom je potrebné vo všeobecnosti rozumieť taký postup súdu, ktorý znemožňuje účastníkovi konania realizáciu procesných práv a právom chránených

záujmov, priznaných mu Občianskym súdnym poriadkom na zabezpečenie svojich práv a oprávnených záujmov.

O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O.s.p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva.

Podľa § 213 ods. 2 O.s.p., ak je odvolací súd toho názoru, že sa na vec vzťahuje ustanovenie právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie vo veci rozhodujúce, vyzve účastníkov konania, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili.

Princíp tzv. „predbežného právneho posúdenia veci“ vychádzajúci aj z § 213 ods. 2 O.s.p. súvisí so zameraním sa na dokazovanie sporných skutočností, a to tým spôsobom, aby účastníci konania dostali príležitosť predstaviť vlastné argumenty týkajúce sa právneho posúdenia veci. Tým by sa mohol predbežný právny názor všeobecného súdu potvrdiť alebo vyvrátiť (III. ÚS 446/2010).

V zmysle ustanovenia § 231 ods. 2 O.s.p., právnym predpisom, ktorý pri doterajšom rozhodovaní *nebol použitý*, je právny predpis o ktorého výklad a použitie nežiadal v priebehu konania žiadny z účastníkov konania. Ustanovenie právneho predpisu je pre vec *rozhodujúce* vtedy, keď odvolací súd mieni toto ustanovenie urobiť právnym základom pre rozhodnutie vo veci samej.

Súd prvého stupňa zamietol žalobu voči žalovanému 1/ z dôvodu procesnej neprípustnosti žaloby danej nedostatkom naliehavého právneho záujmu žalobkyne na ňou požadovanom určení (§ 80 písm. c/ O.s.p.), teda z dôvodu, pri ktorom súd ani nemá pristúpiť k vecnému posúdeniu (ne)opodstatnenosti žaloby. Najvyšší súd Slovenskej republiky to vyjadril už v rozhodnutí sp. zn. 1 Cdo 91/2006 (R 83/2007), v ktorom uviedol, že nedostatok naliehavého právneho záujmu „predstavuje samostatný a prvoradý dôvod, pre ktorý určovací návrh nemôže obstáť a ktorý sám osebe a bez ďalšieho vedie k zamietnutiu návrhu“.

Odvolací súd na rozdiel od súdu prvého stupňa dospel k záveru, že žalovaný 1/ nie je vecne pasívne legitimovaný. Vecná legitimácia predstavuje hmotnoprávny vzťah účastníka konania k prejednávanej veci a má ju iba ten, kto je subjektom hmotnoprávneho vzťahu, o ktorom sa v konaní rozhoduje. Odvolací súd teda za rozhodujúce považoval nie procesnoprávne aspekty (naliehavý právny

záujem v zmysle § 80 písm. c/ O.s.p.), ale okolnosti hmotnoprávnej povahy (nedostatok vecnej legitímácie). Pre jeho rozhodnutie mali tak určujúci význam okolnosti, ktoré súd berie na zreteľ iba ak dospeje k záveru o procesnej prípustnosti žaloby v zmysle § 80 písm. c/ O.s.p. Keďže rozhodnutie súdu prvého stupňa bolo založené na závere o nedostatku naliehavého právneho záujmu žalobkyne na ňou požadovanom určení, bolo legitímnym očakávanie, že v odvolacom konaní sa budú posudzovať otázky významné z hľadiska § 80 písm. c/ O.s.p., prípadne tiež očakávanie, že ak odvolací súd predsa len pristúpi aj k vecnému posúdeniu opodstatnenosti žaloby (po zaujatí záveru, že je daný naliehavý právny záujem), vytvorí žalobkyni procesnú možnosť brániť sa, predpokladom ktorej bude, že odvolací súd splní svoju procesnú povinnosť vyplývajúcu z § 213 ods. 2 O.s.p.

Z pohľadu výsledkov konania na súde prvého stupňa odvolací súd založil svoje rozhodnutie „nečakane“ a nepredvídateľne na iných („nových“) dôvodoch než súd prvého stupňa; pričom žalobkyňa v danej procesnej situácii nemala možnosť namietat' správnosť „nového“ právneho názoru zaujatého až v odvolacom konaní. Zo spisu vyplýva, že odvolací súd nepostupoval podľa § 213 ods. 2 O.s.p. a svoju povinnosť vyplývajúcu z tohto ustanovenia nesplnil. Tým žalobkyni odňal možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Pokiaľ odvolací súd nevyzval účastníka konania v zmysle § 213 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku v znení účinnom od 15. októbra 2008, aby sa vyjadril k možnému použitiu toho ustanovenia právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité, a je podľa názoru odvolacieho súdu pre rozhodnutie vo veci rozhodujúce, odňal účastníkovi konania možnosť pred súdom konať v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. (pozn. tento záver bol prijatý občianskoprávnym kolégiom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky dňa 16. mája 2011, pozri uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. októbra 2010 sp. zn. 5 Cdo 322/2009).

Žalobkyňa v dovolaní uviedla aj to, že napadnutý výrok rozsudku odvolacieho súdu ako aj súdu prvého stupňa spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.).

Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

V dovolacom konaní po zistení existencie procesnej vady konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p., so zreteľom na ktorú musí byť napadnuté rozhodnutie v každom prípade zrušené, nebol daný dôvod na skúmanie opodstatnenosti námietky žalobkyne, že napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

Procesná vada v zmysle § 237 O.s.p., ku ktorej došlo v odvolacom konaní, je vždy dôvodom pre zrušenie dovolaním napadnutého rozhodnutia. Dovolací súd preto rozsudok odvolacieho súdu vo výroku, ktorým v napadnutej zamietajúcej časti vo veci určenia vlastníckeho práva vo vzťahu k žalovanému 1/ potvrdil zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 243b O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znovu aj o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u ě n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave dňa 14. júla 2011

JUDr. Soňa M e s i a r k i n o v á, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia : Bc. Patrícia Špacírová

